

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο ΤΡΕΛΟΦΑΚΕΛΟΣ

Ως (συνταξιούχος πλέον) ψυχίατρος και ερασιτέχνης ιστορικός, φέρω από καιρό βαρέως το γεγονός ότι, αν και αδιαμφισβήτητα άξιος, ο Ζίγκμουντ Φρόυντ (1856-1939) δεν τιμήθηκε ποτέ με το Βραβείο Νόμπελ. Πιο νέος, αναζήτησα την αιτία αυτής της τρανταχτής παράλειψης: αποτάθηκα στο Ίδρυμα Νόμπελ στη Στοκχόλμη, το ανώτατο όργανο που φέρει την ευθύνη της απονομής των Βραβείων. Με πληροφόρησαν ευγενικά αλλά κοφτά πως, σύμφωνα με τους καταστατικούς κανόνες του Ιδρύματος, «Οι εισηγήσεις που δέχεται το Ίδρυμα, όπως και οι έρευνες και οι απόψεις που αφορούν τη διαλογή των υποψηφιοτήτων δεν μπορούν να κοινοποιηθούν». Ο όρος αυτός σημαίνει πως οι υποψηφιότητες για τα Βραβεία Νόμπελ δεν ανακοινώνονται στο κοινό, όπως δεν δημοσιοποιούνται οι διαβουλεύσεις που οδηγούν στη βράβευση. Στη συνέχεια μου εξηγήθηκε πιο υπομονετικά ότι το Ίδρυμα Νόμπελ ούτε είχε το δικαίωμα ούτε επρόκειτο να μου επιβεβαιώσει εάν είχε ποτέ συζητηθεί η υποψηφιότητα του Φρόυντ, πόσω μάλλον να μου αποκαλύψει τα καθοριστικά σημεία που την έκριναν, σε περίπτωση που τέτοια υποψηφιότητα είχε ποτέ προταθεί.

Απογοητεύτηκα αλλά δεν το έβαλα κάτω. Παρόλο που οι επίσημοι δίαυλοι ήταν κλειστοί, η μυστικότητα της επιλογής των Βραβείων Νόμπελ δεν ήταν αδιάβλητη. Με τον καιρό και την ενεργητικότητα της νιότης, κατόρθωσα να συλλέξω αναφορές στον Φρόυντ και στο Βραβείο Νόμπελ από ένα πλήθος ανεπίσημων πηγών. Σ' αυτές συμπεριλαμβάνονται προσωπικά ημερολόγια ατόμων που εισηγήθηκαν την υποψηφιότητά του καθώς και προσωπική και δημόσια αλληλογραφία όσων την υποστήριξαν και εργάστηκαν για την ενόδωσή της. Σύμφωνα με τους υπολογισμούς μου, ο Φρόυντ

προτάθηκε για το Βραβείο Νόμπελ της Ιατρικής τριάντα τρεις φορές ανάμεσα στα έτη 1915 και 1938, ενώ σε μία περίπτωση –το 1937– κατάφερε να συγκεντρώσει δεκατέσσερις εισηγήσεις για την υποψηφιότητά του. Το γεγονός ότι παραγκωνίστηκε τόσο πολλές φορές είναι εντελώς εξωφρενικό. Εντούτοις, παρά τα επανειλημμένα και επίμονα διαβήματά μου στο Ίδρυμα Νόμπελ, δεν κατάφερα να αποσπάσω καμία εξήγηση γι' αυτήν την επαίσχυντη κατάσταση.

Το 1974, ωστόσο, η επέκταση της ελευθερίας στη διάδοση των πληροφοριών και των ιδεών από τη σουηδική κυβέρνηση είχε μιαν αθέλητη επίπτωση, η οποία έμελλε να επηρεάσει θεαματικά τα αποτελέσματα και τον προσανατολισμό των ερευνών μου. Η απονομή των Βραβείων Νόμπελ στη Λογοτεχνία, τη Φυσική, τη Χημεία και στην Οικονομία γινόταν τότε, όπως και σήμερα, από τη Σουηδική Ακαδημία και τη Βασιλική Σουηδική Ακαδημία Επιστημών, που είναι *ιδιωτικοί* οργανισμοί και οι δύο.¹ Αντίθετα, την απόφαση για το ποιος τιμάται με το Βραβείο Νόμπελ της Ιατρικής, την παίρνει ένα πανεπιστήμιο με *δημόσια* επιχορήγηση, το Καρολίγγειο Ινστιτούτο (*Karolinska Institutet*, στα Σουηδικά). Από τη στιγμή που ο νέος νόμος επέτρεπε την πρόσβαση σε αρχειακό υλικό που φυλασσόταν σε *δημόσιους* οργανισμούς, απειλούνταν η μυστικότητα των συσκέψεων για το Βραβείο του Καρολίνσκα, κίνδυνο που το Ινστιτούτο αντιμετώπισε με ένα γρήγορο ελιγμό. Θέσπισε ένα νέο πρόσωπο *ιδιωτικού* δικαίου, στο οποίο η Ιατρική Σχολή ανέθεσε την απονομή του Βραβείου, διαφυλάσσοντας έτσι τη μυστικότητα της διαλογής.

Αυτές οι ωμές μηχανορραφίες για να παρακαμφθεί η ελευθερία του λόγου και, ειδικότερα, η ελευθερία της διάδοσης των πληροφοριών και των ιδεών, δεν πέρασαν απαρατήρητες. Η σουηδική κυβέρνηση απαίτησε να αρθεί αμέσως η μυστικότητα που περιβάλλει την απονομή όλων των Βραβείων Νόμπελ. Έπειτα από διαπραγματεύσεις

---

1. Αν και συνήθως αναφέρονται ως Βραβείο Νόμπελ για τις Οικονομικές Επιστήμες και Βραβείο Νόμπελ για την Ιατρική, οι ακριβείς ονομασίες τους είναι Βραβείο Sveriges Riksbank για τις Οικονομικές Επιστήμες εις μνήμην Άλφρεντ Νόμπελ και Βραβείο Νόμπελ για τη Φυσιολογία ή την Ιατρική. Ας σημειωθεί ότι το Βραβείο Νόμπελ για την Ειρήνη το απονέμει η Νορβηγική Επιτροπή Ειρήνης.

σε τεταμένο κλίμα, προέκυψε η ακόλουθη σημαντική συμβιβαστική αναθεώρηση των καταστατικών νόμων του Ιδρύματος Νόμπελ:

Εντούτοις, ύστερα από μελέτη της κάθε μεμονωμένης περίπτωσης, το σώμα που απονέμει ο Βραβείο μπορεί να επιτρέψει την πρόσβαση σε υλικό που διαμόρφωσε τη βάση για την αξιολόγηση και τη βράβευση μόνο για ερευνητικούς σκοπούς στο πεδίο της Ιστορίας της Διανοήσης. Τέτοια άδεια δεν είναι δυνατόν να δοθεί εάν δεν έχουν παρέλθει τουλάχιστον πενήντα χρόνια από την ημερομηνία κατά την οποία ελήφθη η σχετική απόφαση.

Ήμουν πανευτυχής. Αφού είχα πια εξασφαλίσει την πρόσβαση στα Αρχεία Νόμπελ, θα έκανα τα πάντα για να μάθω την πραγματική αλήθεια πίσω από τη μακριά διαδοχή των ματαιώσεων του Φρόντ, όσο ευτελής ή οτιδήποτε άλλο ήταν.

Ύστερα από χρόνια αθέλητων καθυστερήσεων για λόγους τόσο επαγγελματικούς όσο και προσωπικούς,² την άνοιξη του 2013 έφτασα επιτέλους στη Στοκχόλμη για να διεξαγάω την έρευνά μου. Τα είκοσι εννέα γράμματα του σουηδικού αλφαβήτου στάθηκαν η πρώτη και απρόσμενη πρόκληση που είχα να αντιμετωπίσω. Ευτυχώς οι προπτυχιακοί φοιτητές του Πανεπιστημίου της Στοκχόλμης ήταν πρόθυμοι να μεταφράσουν τα έγγραφα μ' ένα λογικό αντίτιμο (δέκα κορόνες τη σελίδα). Το μεγαλύτερο, ωστόσο, εμπόδιο αφορούσε την ποιότητα του διαθέσιμου αρχειακού υλικού που μπορεί να ταξινομηθεί σε τέσσερις κατηγορίες: επιστολές που εισηγούνταν υποψηφιότητες, εκθέσεις για τους υποψηφίους, πρακτικά των επιτροπών που τις επεξεργάζονταν και πρακτικά των συνεδριάσεων των ευρύτερων σωμάτων που αποφάσιζαν με ψηφοφορία. Όμως το είδος του υλικού των δύο τελευταίων κατηγοριών ήταν εντελώς περιοριστικό. Αντί να ξεθάψω, όπως είχα φανταστεί, λεπτομερείς

---

2. Μολονότι ο ίδιος δεν δίστασα ποτέ να χρησιμοποιήσω την αυτοαποκάλυψη ως θεραπευτικό μέσον στην ψυχιατρική μου πρακτική, σε ό,τι αφορά το ανά χείρας αφήγημα, οι προστατευτικοί εκδότες μου επέμεναν να υποβαθμιστεί η ισόβια πάλη μου με την υποχονδρία (αλλά βλ. Παράρτημα Β').

και απροσχημάτιστες συζητήσεις για τις αρετές ή τα μειονεκτήματα του έργου του Φρόντ, βρήκα καταγραμμένα μόνον αποτελέσματα ψηφοφοριών και τελικές αποφάσεις.

Εγκατέλειψα την όλη προσπάθεια όταν ένας εξυπηρετικός φοιτητής, που γνώριζε το ενδιαφέρον μου, επέστησε την προσοχή μου στο παραγνωρισμένο άρθρο ενός Σουηδού ψυχιάτρου, του Δρα Καρλ-Μάγκνους Στολτ, με τίτλο «Για ποιο λόγο δεν απονεμήθηκε ποτέ στον Φρόντ το Βραβείο Νόμπελ;» Ο Στολτ είχε ήδη μελετήσει το σχετικό αρχαιακό υλικό με τρόπο που δεν άφηγε περιθώρια να αμφισβητηθεί ούτε η προτεραιότητα ούτε η εγκυρότητα των ευρημάτων του. Εν συντομία, η υποψηφιότητα του Φρόντ είχε βασιστεί στα επιτεύγματα που θα περίμενε κανείς να αναφερθούν: στη θαρραλέα και νεωτεριστική διορατικότητά του σε σχέση με το ασυνείδητο, στη σημασία των ονείρων και των σταδίων της παιδικής σεξουαλικότητας, στην ανάπτυξη καινοφανών εννοιών όπως το Αυτό, το Εγώ και το Υπερεγώ και –στο πιο σημαντικό ίσως απ' όλα– στην εισαγωγή της ψυχανάλυσης. Όπως πολλοί από τους εισηγητές της υποψηφιότητάς του είχαν επισημάνει, η αποκαλούμενη «θεραπευτική ομιλία» ήταν η πρώτη αποτελεσματική αγωγή για ένα φάσμα ψυχολογικών διαταραχών, μεταξύ των οποίων η υστερία και οι σεξουαλικές διαστροφές.

Πάντως οι επανειλημμένες απορρίψεις του Φρόντ δεν οφείλονταν στις αιτίες που είχα υποπτευθεί. Ο Στολτ δεν βρήκε καμία ένδειξη υπονόμευσης της υποψηφιότητάς του είτε λόγω αντισημιτισμού είτε λόγω της προσωπικής έχθρας κάποιων μελών της Επιτροπής Νόμπελ. Δεν υπήρχε επίσης κανένα τεκμήριο ότι ρόλο έπαιζαν πολιτικοί προβληματισμοί, όπως για παράδειγμα ο φόβος μήπως, στη δεκαετία του 1930, η βράβευση του Φρόντ θεωρούνταν πρόκληση από τη Ναζιστική Γερμανία. Αντίθετα, το έργο του Φρόντ –όπως τουλάχιστον το έκριναν τα επίσημα ντοκουμέντα– φάνταζε πολύ υποκειμενικό για τα μέτρα της παραδοσιακής επιστημονικής αξιολόγησης. Σε μιαν ανελέητη αντιστροφή, ένα από τα πιο επιζήμια επιχειρήματα που χρησιμοποιήθηκαν εναντίον του Φρόντ ήταν πως οι φίλοι του τον προωθούσαν ταυτόχρονα, και

Εικόνα 1. Ο Ζιγκμουντ Φρόυντ.

μάλιστα πολύ δυναμικά, για το Βραβείο Νόμπελ της Λογοτεχνίας, εφόσον ο Γάλλος συγγραφέας και νομπελίστας Ρομαίν Ρολάν κατάφερε εντέλει να αναδειχθεί επίσημα η διπλή υποψηφιότητά του. Τα εγκωμιαστικά σχόλια για τις μελέτες περιστατικών του Φρόντ που σέβονται τις συμβάσεις της μυθοπλασίας υπέσκαψαν την αντιμετώπισή του ως αντικειμενικού γιατρού και επιστήμονα.

Αποκαρδιωμένος, έστρεψα την έρευνά μου προς άλλες κατευθύνσεις. Δεδομένου ότι ο Φρόντ δεν είχε ποτέ συναντήσει ούτε είχε ποτέ γράψει για τον Άλφρεντ Νόμπελ (τον άνθρωπο του οποίου η περιουσία διατέθηκε μετά θάνατον για τη χρηματοδότηση των ομώνυμων Βραβείων), αρχικά διασκέδασα την απραγία μου ανασυνθέτοντας τη συναισθηματική ζωή του Νόμπελ βάσει των ψυχολογικών αρχών του Φρόντ. Όταν τούτη η μικρή άσκηση ολοκληρώθηκε (βλέπε Παράρτημα Β'), γύρεψα να διευκρινίσω εάν ποτέ έλαβε το Βραβείο Νόμπελ της Ιατρικής κανένας ψυχίατρος. Εντόπισα δύο: ο πρώτος ήταν ο βραβευμένος το 1927 Γιούλιους Βάγκνερ-Πάουρεγκ, που ανακάλυψε ότι ο εμβολιασμός με ελονοσία μπορούσε να είναι αποτελεσματικός στη θεραπεία της νευροσύφιλης, νόσου ανίατης την εποχή εκείνη.³ Ο δεύτερος ψυχίατρος ήταν ο Έρικ Ρ. Καντέλ, που μοιράστηκε το 2000 το Βραβείο για την περιγραφή των φυσιολογικών βάσεων της νευρωνικής μνήμης. Κανένα από τα παραπάνω άτομα ούτε οι αντίστοιχοι τομείς της έρευνάς τους παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Όπως δεν προκαλούν ενδιαφέρον οι βάνου-σες εγχειρήσεις του Αντόνιο Εγκάκ Μονίς, ενός Πορτογάλου νευρο-

---

3. Ο θεραπευτικός παράγοντας ήταν ο υψηλός πυρετός που συνδέεται με την ελονοσία, μια νόσο που υπό φυσιολογικές συνθήκες μεταδίδεται στον άνθρωπο με το δηγμα του Κώνωπος του ανωφελούς. Σε ένα προγενέστερο πείραμά του, ο Βάγκνερ-Πάουρεγκ εξέθεσε εσκεμμένα έναν ψυχιατρικό θάλαμο νοσηλείας σε σμήνη μολυσμένων κουνουπιών. Ο έλεγχος των εντόμων δεν ήταν εύκολη υπόθεση και σύντομα η ελονοσία εξαπλώθηκε σ' ολόκληρο το νοσοκομείο. Όταν ένας σημαντικός αριθμός μελών του προσωπικού και ασθενών εμφάνισε έναν κακοήθη τύπο ελονοσίας και πέθανε, ο Βάγκνερ-Πάουρεγκ διέκοψε τις έρευνές του. Στη νέα φάση της μελέτης του, χρόνια αργότερα (και σε διαφορετικό χώρο), ο Βάγκνερ-Πάουρεγκ είχε πλέον μάθει να αφαιρεί το μολυσμένο αίμα από τους ασθενείς που νοσούσαν με ελονοσία και στη συνέχεια μόλυνε μ' αυτό τους αρρώστους με νευροσύφιλη, προκαλώντας στην πλειονότητά τους κρίσεις πυρετού. Από αυτούς, κάποιοι θεραπεύονταν.

λόγου που συχνά αναφέρεται λανθασμένα ως ψυχίατρος. Ο Μονίς τιμήθηκε το 1949 με το Βραβείο Νόμπελ της Ιατρικής για την εφαρμογή της αποκηρυγμένης σήμερα λευκοτομής (ή λοβοτομής), μιας βάρβαρης και ριψοκίνδυνης χειρουργικής επέμβασης που επέβαλλε στους ψυχωσικούς ασθενείς. Πολύ πιο θεμιτή θα ήταν, ωστόσο, η βράβευσή του για τις πρωτοπόρους ραδιολογικές έρευνές του σχετικά με τις καρωτίδες και το λοιπό αγγειακό σύστημα, για τις οποίες είχε επίσης προταθεί η υποψηφιότητά του.⁴

Για ένα διάστημα προσπάθησα να φτιάξω έναν κατάλογο των βραβευθέντων με Νόμπελ που είχαν κάνει την ψυχανάλυσή τους με τον Φρόντ. Αν και δεν κατάφερα να ανακαλύψω καμία τέτοια περίπτωση στον σχετικώς μικρό κύκλο των ασθενών του Φρόντ, όταν στράφηκα προς τους νομπελίστες που έκαναν τη θεραπεία τους με εκπροσώπους της ευρύτερης ψυχαναλυτικής κοινότητας, η έρευνά μου απέδωσε: Ο Σολ Μπέλου, στον οποίο απονεμήθηκε το Βραβείο Νόμπελ Λογοτεχνίας το 1976, ήταν ιδιαίτερα υποχρεωμένος στους μαθητές του Φρόντ. Αφού έκανε την ψυχανάλυσή του με τουλάχιστον τέσσερις διάσημους ψυχαναλυτές, μοιράστηκε για μια περίοδο το διαμέρισμά του μ' έναν Συσσωρευτή Οργόνης, ένα μεγάλο ορθογώνιο κιβώτιο επενδυμένο με ψευδάργυρο, σε μέγεθος χονδρικά μιας μικρής αποθήκης κήπου. Τη συσκευή επινόησε ο αμφιλεγόμενος ψυχαναλυτής Βίλχελμ Ράιχ για να «συσσωρεύει» την οργόνη, μια δύναμη ζωής διάχυτη, υποτίθεται, στον κόσμο και απαραίτητη για τη σεξουαλική ζωτικότητα. Είναι γνωστό πως ο Μπέλου κλεινόταν μες στον Συσσωρευτή Οργόνης με τις ώρες, συνήθως για να διαβάσει. Κατά καιρούς όμως φίμωνε το στόμα του μ' ένα μαντήλι κι ύστερα ούρλιαζε ξεδιάντροπα γυρεύοντας σεξουαλική εκτόνωση.

---

4. Ο Μονίς χτυπήθηκε με οκτώ σφαίρες από έναν παρανοϊκό ασθενή του στις αρχές του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου αλλά επιβίωσε από τα τραύματά του στο δεξί του χέρι και το θώρακα. Παρά τις διάφορες εικασίες που κυκλοφορούν στους κόλπους της ψυχιατρικής κοινότητας, παραμένει άγνωστο εάν ο δράστης υπέστη λοβοτομή πριν ή –το πιθανότερο– μετά την επίθεση. Ο Μονίς εντέλει ανάρρωσε αλλά άρχισε σταδιακά να αποσύρεται από την ενεργό άσκηση της Ιατρικής, έως την οριστική αποχώρησή του το 1944.

Γνώριζα επίσης, όπως ήταν φυσικό, τους βαθιά διαταραγμένους επιφύλακτες του Βόλφγκανγκ Πάουλι, ο οποίος τιμήθηκε με το Βραβείο Νόμπελ για τη Φυσική το 1945. Το πρόβλημα αυτό κέντρισε σε τέτοιο βαθμό το ενδιαφέρον του Ελβετού ψυχαναλυτή Καρλ Γιουνγκ ώστε να δημοσιεύσει τις ερμηνείες τετρακοσίων ονειρών και οραμάτων του Πάουλι σε μια έκδοση που μετέπειτα αποτέλεσε τον δωδέκατο τόμο των *Απάντων* του.⁵ Στη συνέχεια, ο Γιουνγκ και ο κατά τα φαινόμενα υγιέστερος Πάουλι συνεργάστηκαν στο θέμα της «συγχρονικότητας» – τα άσχετα μεταξύ τους συμβάντα που εκτυλίσσονται στον ίδιο χρόνο ως «πλήρεις νοήματος συμπτώσεις». Η μελέτη που προέκυψε ήταν ένας εντελώς τρελός συγκερασμός κβαντομηχανικής και παραψυχολογίας.

Σύντομα συγκέντρωσα τα ονόματα περισσότερων από σαράντα βραβευθέντων που, κατά το παράδειγμα του Μπέλου και του Πάουλι, ωφελήθηκαν σημαντικά από την ψυχανάλυση. Ωστόσο η έρευνά μου διακόπηκε και πάλι. Τούτη όμως τη φορά επειδή επανεξέτασα τα κίνητρά μου και αναγνώρισα το πραγματικό μου σχέδιο – ήταν ένας παιδαριώδης τρόπος να υπογραμμίσω τη σκανδαλώδη παραγνώριση του Φρόντ από τις διαδοχικές επιτροπές επιλογής των Βραβείων Νόμπελ. Στην πραγματικότητα, ήταν κάτι ακόμη πιο προσωπικό. Πενήντα πέντε χρόνια νωρίτερα, τα γραπτά του Φρόντ με είχαν εμπνεύσει να διαλέξω ως επάγγελμα την ψυχιατρική. Άσκησα επί σαράντα πέντε χρόνια την ψυχοθεραπεία εφαρμόζοντας τις αρχές του. Πλησιάζοντας πια στη σύνταξη, είχα επίγνωση του λυπηρού γεγονότος ότι η ψυχιατρική κοινότητα δεν προσκυνούσε πλέον τον Φρόντ και ότι το κύρος της ψυχανάλυσης ως γνωστικού τομέα ήταν σε γοργή παρακμή. Υπάρχουν, πράγματι, «βιολογίζοντες» ψυχίατροι που απορρίπτουν τις φροϋδικές θέσεις ως μη επιδεχόμενες απόδειξη απόψεις ενός ανθρώπου που φλέρταρε με την τρέλα. Δεν ήταν λίγες οι φορές που χρειάστηκε να υπερασπιστώ τη φύση της δουλειάς μου στον (πολύ νεότερό μου)

---

5. Εισήγηση για υποψηφιότητα του Γιουνγκ για το Βραβείο Νόμπελ της Ιατρικής έγινε μόνο μία φορά (το 1950). Συγκρίνετέ την με τις τριάντα τρεις του Φρόντ.

Πρόεδρο του Τμήματος. Η από μέρους μου απαρίθμηση και ανασκόπηση των επιτευγμάτων του Φρόντ, καθώς και η επανεξέταση των απορρίψεων της υποψηφιότητάς του για το Βραβείο Νόμπελ, ήταν προφανώς μια απόπειρα να δικαιώσω, με την ίδια ευκαιρία, τη δική μου σταδιοδρομία.

Εν μέσω αυτών των προσωπικών ρεμβασμών κι ενώ φυλλομετρούσα άσκοπα τα έγγραφα των Αρχείων Νόμπελ, έπεσα πάνω στον *Τρελοφάκελο* που στάθηκε η πηγή της εκπληκτικής ιστορίας που ακολουθεί. Οι εισηγήσεις υποψηφιοτήτων για το Βραβείο Νόμπελ γίνονται μόνον κατόπιν προσκλήσεως. Κάθε χρόνο, οι αρμόδιες Επιτροπές Βραβείων Νόμπελ καλούν εμπιστευτικά χιλιάδες εξειδικευμένα άτομα, συμπεριλαμβανομένων όλων όσους έχουν ήδη βραβευτεί, να προτείνουν αξίους υποψηφίους, με την εξαίρεση του εαυτού τους. Στη συνέχεια, τα ονόματα που έχουν προτείνει οι προσκεκλημένοι εισηγητές –οι «επίσημες» υποψηφιότητες– κρίνονται για την απονομή των Βραβείων Νόμπελ του προσεχούς έτους. Αν και η πληροφορία πως μόνον οι επίσημες υποψηφιότητες διαγωνίζονται κοινοποιείται ευρέως, οι Επιτροπές Βραβείων Νόμπελ λαμβάνουν πάντα ένα σημαντικό αριθμό αυτόκλητων εισηγήσεων, πολλές εκ των οποίων από άτομα που προτείνουν τον εαυτό τους για αμφισβητήσιμα επιτεύγματα. Αυτές οι αιτήσεις καταχωρούνται αμέσως στο φάκελο Β ή *Τρελοφάκελο*, όπως τα μέλη των επιτροπών τον αποκαλούν χαϊδευτικά, καθώς βρίθουν από καλοπροαίρετους αλλά ανεδαφικούς ισχυρισμούς για σωτήριες καρκινοθεραπείες και προβληματικά σχέδια για αεικίνητες μηχανές. Ο φάκελος προσφέρεται για θλιβερές αλλά συναρπαστικές αναγνώσεις κι έτσι άρχισα να περνάω το χρόνο μου μελετώντας το περιεχόμενό του.

Ήταν αμέσως σαφές, σ' έναν ψυχίατρο τουλάχιστον, πως ένα σημαντικό ποσοστό των αυτο-προτεινόμενων εμφάνιζε σοβαρή ψυχική νόσο. Ιδιαίτερα εξαπλωμένη φαινόταν η αθεράπευτη μανία με τα παθολογικά χαρακτηριστικά της διογκωμένης αυτοεκτίμησης και της ασυγκράτητης αυτοπεποίθησης. Ευφορικοί υποψήφιοι, χωρίς σχετικές σπουδές ή αποδεδειγμένη αυθεντία, αποφαινόταν τελεσίδικα για θέματα όπως οι πανδημίες και η φυσική των στοιχειωδών

σωματιδίων ή ανακήρυσσαν μείζονα λογοτεχνικά έργα αυτοβιογραφίες μακροσκελείς και ασυνάρτητες. Ακόμη πιο ανησυχητικές ήταν οι αιτήσεις που τροφοδοτούνταν από τα αλλόκοτα παραληρήματα ατόμων με ψυχωσικές διαταραχές. Η πληθώρα των υποψηφιοτήτων αυτού του τύπου υποδείκνυε το πιθανό ενδιαφέρον μιας μεθοδικής ανασκόπησης του συνόλου των αζήτητων υποψηφιοτήτων ώστε να υπολογιστεί η συχνότητα της υποβόσκουσας ψυχοπαθολογίας. Ίσως τα δεδομένα που θα προέκυπταν να οδηγούσαν στην ταυτοποίηση μιας ιδιαίτερης δέσμης συμπτωμάτων που ενεργοποιούνται από το τραγούδι των σειρήνων του Βραβείου Νόμπελ.

Καθώς η ταξινόμηση στον *Τρελοφάκελο* γινόταν με βάση το έτος υποβολής της υποψηφιοτήτας, άρχισα από το 1901, την πρώτη χρονιά που απονεμήθηκαν τα Βραβεία Νόμπελ. Ο αριθμός των καταχωρήσεων αυξανόταν σημαντικά κάθε χρόνο και ήταν δύσκολο να μην εντυπωσιαστεί κανείς από την εμβέλεια και τη δύναμη της ανθρώπινης φαντασίας είτε νοσηρή ήταν αυτή είτε οτιδήποτε άλλο. Ένα έγγραφο τράβηξε ιδιαίτερα την προσοχή μου. Ήταν γραμμένο στο χέρι στα ρωσικά και συνοδευόταν από τρεις εικονογραφήσεις, οι δύο εκ των οποίων αφορούσαν κάποιο είδος σκουληκιού. Η τρίτη, σκισμένη από ένα αγγλικό έντυπο, ήταν ένα σκίτσο που απεικόνιζε «έναν από τους πεσμένους δρυϊδικούς λίθους στο Στόουνχεντζ». Η εξημμένη μου περιέργεια μ' έκανε να ζητήσω τη βοήθεια ενός μεταφραστή. Συνοπτικά, το κεντρικό επιχείρημα του κειμένου ήταν ότι υπάρχει μια αιτιώδης σχέση μεταξύ των πεπτικών συνθηκών των σκουληκιών και της σταδιακής καθίζησης στο έδαφος των πελώριων ογκολίθων του Στόουνχεντζ. Παρά το ασυνήθιστο της άποψης, η αναφορά ήταν σοβαρή και φαινόταν να έχει γραφτεί ως απάντηση στο ερώτημα που είχε θέσει κάποιος κ. Σόλμαν.

Στο συγκεκριμένο στάδιο της έρευνάς μου, ήμουν πλέον σε θέση να αναγνωρίσω στο όνομα Σόλμαν τον βασικό εκτελεστή της διαθήκης του Άλφρεντ Νόμπελ και επί πολλά χρόνια εκτελεστικό διευθυντή του Ιδρύματος Νόμπελ. Προς μεγάλη μου έκπληξη, αναγνώριζα επίσης το όνομα του υποψηφίου: Ιβάν Παβλόφ, κάτοχος του Βραβείου Νόμπελ Ιατρικής το έτος 1904. Αν και δεν είχα ξα-

Ο ΤΡΕΛΟΦΑΚΕΛΟΣ

νασκύψει στο έργο του για την κλασική εξάρτηση ύστερα από τα πρώτα χρόνια των ψυχιατρικών μου σπουδών, τα επιχειρήματα και το ύφος της επιστολής ταίριαζαν με την ευρέως διαδεδομένη φήμη του Παβλόφ για την εμμονή του στη σχολαστική παρατήρηση και μέτρηση. Μπερδεμένος μ' όλα αυτά, συνέχισα την εξέταση των καταχωρήσεων του *Τρελοφάκελου*, καταφεύγοντας όπου χρειαζόταν σε μεταφραστές, ώσπου εντέλει την ολοκλήρωσα.

Τελικά, πέντε ακόμη επιστολές σχετικές με το Στόουνχεντζ απευθύνονταν στον κ. Ράγκναρ Σόλμαν. Ήταν αξιοσημείωτο πως, με την εξαίρεση μίας, όλες υπογράφονταν από νομπελίστες. Και ήταν ακόμη πιο αξιοσημείωτο πως όλες αναφέρονταν στην επίλυση του «μυστηρίου» του Στόουνχεντζ.

Έτσι ξεκίνησε μια περιπλάνηση που με οδήγησε έως την ανακάλυψη – από τον Ιβάν Παβλόφ στον Θιοντορ Ρούζβελτ, τον Ράντγι-αρντ Κίπλινγκ, τη Μαρί Κιουρί, τον Άλμπερτ Αϊνστάιν έως έναν κύριο που άκουγε στο όνομα Νόρμαν Λόκιερ.

Ή, όπως το έθεσε κάποτε πολύ πιο γλαφυρά ο Φρόντ: «Από λάθος σε λάθος, ανακαλύπτει κανείς όλη την αλήθεια».